

Näringsdepartementet
att: Anneke Svantesson
103 33 Stockholm

n.registrator@regeringskansliet.se
anneke.svantesson@regeringskansliet.se

2015-06-15

Dnr N2015/2191/J

Svar på remiss om Konkurrenskraftsutredningens slutbetänkande ”Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring”

Sammanfattning

World Animal Protection Sverige anser att:

- Eftersom Sverige inte kommer att kunna konkurrera med samma låga kostnader som övriga EU-länder, tror vi att konkurrenskraften och framtiden för svensk livsmedelsproduktion bygger på att bevara och utveckla de svenska mervärdena snarare än att nedmontera dem.
- Utredningen drar på flera ställen motsägelsefulla slutsatser, bland annat gällande bibehållet konsumentförtroende och ökad rättssäkerhet kopplat till en mer flexibel djurskyddslagstiftning.
- Det saknas resonemang kring vad Sverige ska använda som försäljningsargument vid export om reglerna sänks till gemensam EU-nivå. Mycket tyder på att hög djurvälstånd kommer att krävas för att kunna vara konkurrenskraftig i framtiden.
- Slutsatser kring det svenska regelverkets kostnader är inte fullständiga med tanke på att vinsterna inte har tagits med i beräkningen.
- Konkurrenskraftsutredningen saknar tillräckligt konsument, djurskydds och miljöperspektiv. Dessa måste ges en större roll i det fortsatta arbetet med en svensk livsmedelsstrategi; såväl i den nationella dialoggruppen som i ett eventuellt nationellt råd.

World Animal Protection Sverige har tagit del av Konkurrenskraftsutredningens slutbetänkande och är glada över att vara inkluderade som remissinstans. En rad olika myndigheter och intresseorganisationer har ingått i utredningen, dock ingen miljö- eller djurskyddsorganisation. Som en av världens största internationella djurskyddsorganisationer hoppas vi att följande synpunkter ska tas i beaktande och bidra med insikter för vidare arbete med den nationella livsmedelsstrategin. Formuleringar hämtade från slutbetänkandet står i kursiv stil.

Allmänna synpunkter

Utredningen konstaterar att statens roll är främst att skapa goda förutsättningar genom bland annat villkor och regler i paritet med konkurrentländerna. Vi vill poängtera att statens roll även är att ange en etisk lägstanivå för den animaliska livsmedelsproduktionen som kan anses acceptabel av den svenska allmänheten. Sverige har traditionellt en mer långtgående etisk standard för vår

worldanimalprotection.se

P: Box 22536, SE-104 22 Stockholm B: Hantverkargatan 5S T: +46 (0)8 617 79 70 F: +46 (0)8 650 18 50
Pg: 90 01 744 BG: 900-1744 M: info@worldanimalprotection.se

livsmedelsproduktion jämfört med många andra länder. Det är naturligt att detta återspeglas i att vi på vissa områden vill ställa högre krav än konkurrentländerna.

Utredningen poängterar att Sverige har högre kostnader i produktionen på en rad olika områden jämfört med andra EU-länder. Det är framför allt regler för miljö- och djurskydd som diskuteras i slutbetänkandet, andra i väldigt liten utsträckning. Vi upplever därför att utredningen drar förenklade slutsatser kring de faktiska effekterna av att sänka lagstiftningen just på dessa områden. Vinsterna med dessa regler är inte medräknade vilket ger en skev bild av de faktiska kostnaderna. Det saknas också en mer ingående analys kring varför skillnaderna i lönsamhet mellan olika producenter är så pass stora som de är. Vi vet att många producenter är nöjda med de svenska djurskyddskraven och att många ser till exempel beteskravet som en tillgång och framgångsfaktor i sin verksamhet.

Utredningen saknar en nulägesanalys kring hur djurvälståndet faktiskt ser ut inom svensk animalieproduktion. På många sätt har vi ett jämförelsevis bra läge jämfört med andra länder men det finns stora djurvälståndspå problem även inom den svenska produktionen som vi måste fortsätta att arbeta med och åtgärda. Vi har bland annat en jämförelsevis hög utslagningsfrekvens på mjölkkor vilket påverkar företagets lönsamhet. Ambitionerna med den svenska animalieproduktionen och vägar framåt för att bibehålla och fortsätta att förbättra djurvälståndet, måste sättas i relation till de problem som måste åtgärdas.

2.2 Vision

Visionen som målas upp i utredningen är på många sätt bra och eftersträvansvärd, men vi upplever inte att den är förenlig med vissa av utredningens slutsatser. I visionen står att det bland annat ska finnas *lättillgänglig och pedagogisk info om produkternas påverkan på hälsa, djurskydd och miljö. Svenska värden synliggörs och kommuniceras av leverantörer samt i handelsledet.* Detta är bra eftersom vi delar uppfattningen att konsumenterna behöver mer av denna information, och att handeln kan ta en ännu större roll i att framhäva svenska råvaror. Däremot förstår vi inte vilka svenska värden som ska synliggöras om alla våra regler blir i paritet med övriga EU.

Samma kommentarer gäller följande formuleringar hämtade ur visionen: *Produktionen är effektiv och har höga ambitioner när det gäller djurhälso-, miljö- och sociala faktorer. Det innebär att hela livsmedelskedjan har ett strikt regelverk med god övervakning och kontrollerbarhet samt spårbarhet. Detta skapar stort förtroende hos konsumenterna. Den svenska animalieproduktionen utmärks av god djuromsorg och medicinska preparat används sparsamt.*

Vi delar helt denna ambition för den svenska livsmedelsproduktionen men finner det motsägelsefullt och oförenligt med slutsatserna att nedmontera vårt regelverk till förmån för fler kontrollprogram och frivilliga överenskommelser, vilket snarare kommer att leda till försämrad kontrollerbarhet, spårbarhet, sämre djuromsorg och försämrat förtroende hos konsumenterna.

4. Regler och villkor

4.3 Djurskydd

Utredningen framhåller generellt att ett gott djurskydd kan åstadkommas på fler sätt än genom lagstiftning. Det framgår dock inte vilken analys som ligger bakom denna slutsats. Utredningen utelämnar dessutom att en viktig funktion med djurskyddslagstiftningen är att den reglerar ett område som anses angeläget ur samhällsnytt. Lagstiftarna har bedömt att vad som är en tillräckligt bra djurhållning inte bör vara helt upp till var och en att avgöra, utan praxis bör reflektera vad samhället/allmänheten anser vara en etiskt godtagbar lägstanivå. Detta är djurskyddslagstiftningens uppgift att säkerställa. Lagstiftningen utformas även till skillnad från kontrollprogram och privata standarder i viss dialog med civilsamhället och allmänheten, och är därmed ett demokratiskt verktyg. Ramlagens funktion är att fastslå minimikrav. Utöver dessa är det helt öppet för producenterna att välja nivån för djurskyddet. Dessutom fyller djurskyddslagstiftningen en viktig

förebyggande funktion – vi reglerar djurhållningen för att undvika att djurskyddsproblem uppstår, vilket är en viktig anledning till att det grundläggande regelverket ska gälla för alla.

4.3.2 Utredningen anger att stor regelbörda utöver direkta kostnader även medför betydande indirekta samhällsekonomiska kostnader. Samtidigt återkommer man flera gånger till att de samhällsekonomiska vinsterna med till exempel en starkare djurskyddslagstiftning, som vi vet är högst relevanta bland annat vad gäller friskare djur, säkrare mat med vinster för folkhälsan, miljövinster och de etiska värdena, inte tagits med i beräkningen. Även om dessa vinster är svårare att beräkna ekonomiskt kan de inte bara uteslutas ur ekvationerna. Konsekvensen blir ju att slutsatserna kring de verkliga kostnaderna blir missvisande!

4.3.3 Det stämmer att ett gott djurskydd har en djup förankring i det svenska samhället. Vi delar dock inte utredningens uppfattning att detta inte genomsyrar konsumenternas val i affären, att *den faktiska betalningsviljan för ett gott djurskydd inte är tillräcklig för att uppnå lönsamhet hos producenterna*. På områden som mejeriprodukter har det hittills inte funnits någon tydlig ursprungsmärkning, varför konsumenterna helt enkelt inte har getts möjligheten att fatta medvetna beslut som gynnar de svenska producenterna. Först efter att en bra märkning utvecklats och utvärderats kan det dras slutsatser kring konsumenternas verkliga vilja att betala mer för de svenska mervärdena. På köttsidan där flera initiativ nyligen tagits för att tydliggöra det svenska köttet för konsumenterna, har vi sett en positiv utveckling där inhemskt kött väljs framför det importerade i allt större utsträckning. Detta är en viktig marknadsförings- och informationsfråga.

Förmodligen kommer det att bli ännu svårare för konsumenterna att förstå varför de ska välja svenskt, om något som bara är svenskt och inte till exempel tillhör ett frivilligt djurvälståndsprogram, plötsligt representerar en undermålig djurhållning. Vad ska en utökad svensk-märkning innebära om svensk animalieproduktion inte längre är enhetlig utan kan representera djurvälstånd på flera helt olika nivåer? Det finns en stor risk att det blir djurhållningen ”i botten” som får representera svenskt för konsumenterna.

Vi har noterat en positiv utveckling där regeringen på sistone talat både om vikten av utökad ursprungsmärkning, samt presenterat ett lagförslag om hur krav bör ställas i den offentliga upphandlingen så att svenska producenter och råvaror kan gynnas. Det är även viktigt att framtidens konsumenter fostras i hur de kan göra medvetna val i affärerna. Flera andra länder har livsmedels- och djurskyddsfrågor som en mer integrerad del i skolans läroplaner.

4.3.4 Det resoneras i utredningen kring att ökad målstyrning och flexibilitet och minskad detaljeringsgrad är eftersträvänsvärt i framtidens lagstiftning. Samtidigt lyfts vikten av rättssäkerhet, förutsägbarhet och likhet inför lagen fram. En mer lös och flexibel lagstiftningen i kombination med frivilliga kontrollprogram kommer med största sannolikhet snarare att försvåra och försämra rättssäkerheten, förutsägbarheten och likheten inför lagen. Utredningen anger både att företagarna idag har svårt att hålla isär vilka krav som följer av lagstiftningen och vilka krav som är kopplade till annat, exempelvis branschens egna krav, samt att *en ökad målstyrning och mindre detaljstyrning kan initialt komma att öka osäkerheten om vad som krävs för att uppnå målen*. Enligt vår uppfattning riskerar detta att göra situationen för producenterna ännu mer förvirrande och försvåra oerhört vad gäller bedömning, likriktning och rättslig värdering. En stor del av den regelbörda som svenska producenter upplever och som den svenska lagstiftningen anklagas för, kan dessutom i själva verket hänvisas till EU-lagstiftning. Jordbruksverket bedriver informationsarbete som vi anser är angeläget och om det föreligger ett behov så bör resurser skjutas till så att detta kan stärkas ytterligare.

En översyn av den nuvarande djurskyddslagstiftningen har redan gjorts och med tanke på att den existerande utredningen var gedigen och omfattande anser vi att det vore ett stort och onödigt

slöseri med resurser att förkasta denna till förmån för en helt ny utredning. Vi står bakom förslaget till ny djurskyddslag som presenterades 2011 och som om det genomförs innebär en modernisering av lagstiftningen. Regeringen bör därför skyndsamt lägga fram en sådan proposition.

Vår uppfattning är att konsumenterna sätter sitt förtroende i stor del till lagstiftningen och till myndigheternas tillämpning av denna. Det kommer förmodligen att vara en stor utmaning att kommunicera till konsumenter och allmänheten hur djurskyddet (minst samma nivå som i dagsläget) kan garanteras på andra sätt än genom lagstiftning, till exempel i frivilliga kontrollprogram som för det första bara följs av vissa producenter, och för det andra granskas till stor del av näringens egna kontrollanter.

4.3.5 Vi delar inte utredningens uppfattning att behovet av förprovning ser annorlunda ut idag. Själva syftet med förprovningen, vilket är att förebygga och undvika felaktiga investeringar som riskerar att skapa djurvälfrädsproblem, är fortfarande högst relevant och skapar trygghet för producenterna.

4.3.6 Vi tycker att det är positivt att utredningen föreslår att Sverige bör driva på för en starkare EU-lagstiftning på djurskyddsområdet. Vi är dock inte lika optimistiska som utredningen vad gäller utsikterna för att EU kommer att höja standarden och förbättra efterlevnaden så pass mycket inom det närmaste decenniet att det kan anses rimligt att den svenska nivån ska sänkas för att möta den europeiska. Glappet är helt enkelt för stort. Mjölkkor saknar idag helt skydd på EU-nivå, varför vi inte kan vända oss till Bryssel för att hitta en rimlig lägstanivå för vårt svenska djurskydd. Däremot skulle det vara värdefullt och ändamålsenligt om regeringen tog fram en strategi för hur Sverige bör agera för att vi på bästa sätt ska påverka EU:s nivå i önskvärd riktning. Vi har tidigare inkommit med ett förslag till departementet om detta, och om värdet av att instifta ett djurskyddsråd för regionala och globala djurskyddsfrågor.

5 Marknadsförutsättningar

5.4 Vi ser det som positivt att Konkurrensverket får i uppdrag att löpande analysera marknadskoncentrationen i livsmedelskedjan. Precis som lyfts fram i kapitlet om djurskydd är primärproducenten pristagare och har ofta svårt att påverka avräkningspriset. Särskilt inom mejerisektorn är köparmakten stor gentemot producenterna, vilket troligen är en viktig anledning till den bristande lönsamheten. Betalningsförmågan hos de stora livsmedelsföretagen bör analyseras ytterligare.

5.3 Det diskuteras i slutbetänkande hur Sverige har goda möjligheter att växa som exportnation, vilket är en uppfattning som vi delar baserat på den nuvarande situationen. Den stora frågan är dock vad som gör oss attraktiva som exportnation om allt och alla våra jämförelsevis stränga krav vad gäller miljö, djurskydd/hälsa och livsmedelssäkerhet i framtiden är i paritet med andra EU-länder? Runt om i världen flyttas djurvälfrädsfrågorna upp på dagordningen och allt fler erkänner behovet och värdet av god djurvälfräds. FN har för första gången skrivit in djurvälfräds som en del av hållbarhetsmålen, länder i Sydamerika inspireras av djurskyddsregler inom EU och ledande livsmedelsföretag i t.ex. Brasilien och Kina antar riktlinjer för djurskydd. I utredningens delbetänkande uttrycktes en oro över att det i *framtiden kan förväntas en ökad konkurrens från länder som utvecklar mervärden i sin produktion gällande miljö och djurskydd, antibiotika-användning m.m.*, det vill säga de mervärden som Sverige i nuläget kan sägas ha. Därför behöver dessa bibehållas, tydliggöras och utvecklas, inte minst inom ramen för en nationell livsmedelsstrategi.

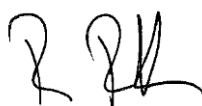
5.5 I konkurrenskraftsutredningens delbetänkande stod även att *Strategin utgår från det ansvar som näringen och företagen i grunden har för produktionen och som ska ske på marknadens villkor med utgångspunkt i konsumenternas och medborgarnas efterfrågan.* I diagram 2.1 i slutbetänkandet

illustreras hur en producentstyrd marknad med bristande konsumentfokus kan ses som en riskfaktor för svensk livsmedelsproduktion. Paradoxalt nog upplever vi just ett bristande konsument- och medborgarfokus i denna utredning. Konsumenterna blir allt mer medvetna om vad de äter och är i större utsträckning än någonsin intresserade av värden i maten kopplade till hälsa och etiska val. Utredningen tar inte i tillräcklig utsträckning upp de möjligheter som finns att utveckla svensk livsmedelsproduktion i linje med den efterfrågan som idag finns men som inte möts upp av produktionen, och känns därför bitvis otidsenlig. Vi vet till exempel att ekologiska livsmedel har mer än fördubblats sedan 2004. Den ökade efterfrågan på ekologiskt uttrycker konsumenternas växande intresse och medvetenhet för miljömässigt och djurskyddsmässigt höga standarder för livsmedel. Åtgärder för att stärka de svenska producenternas konkurrenskraft bör därför snarare fokusera på att öka kännedomen och stödet för de svenska mervärdena och de fördelar som god djurvälstånd innebär. Vad sänder det för signaler till de svenska konsumenterna om svensk livsmedelsproduktion plötsligt börjar utvecklas i motsatt riktning?

7 Konsekvensbedömning

Till sist vill vi återigen belysa vikten av att betrakta de unika svenska djurskyddskraven utifrån ett något vidare perspektiv: Att de svenska djuren anses vara jämförelsevis friskare än i andra länder beror till en stor del på våra strängare djurskyddsregler som innebär högre djurvälstånd och därmed bättre hälsa. Om djuren ska hållas under försämrade förhållanden kommer detta att märkas på det samlade djurhälsoläget i Sverige. Ett försämrat hälsoläge innebär i sin tur förhöjda kostnader bland annat till följd av högre utslagningsfrekvens och mer veterinärvård. Det är motsägelsefullt att utredningen lyfter fram ansvarsfull djurhållning och låg antibiotikaanvändning som en styrkefaktor i svensk produktion, samtidigt som man kraftigt ifrågasätter de djurskyddskrav som Sverige ställer utöver EU:s gemensamma lagstiftning. Djurskyddskraven är en viktig anledning till att vi kommit så pass långt och längre än många andra länder med god djurhälsa och låg antibiotikaanvändning i Sverige. Ett gott djurskydd fungerar förebyggande för en mängd hälsoproblem för såväl djur som människor, och kan inte säkerställas på frivillig basis. Det är av största vikt att den kommande livsmedelsstrategin tar den svenska livsmedelsproduktionen framåt och inte bakåt i tiden.

Vänligen,

Roger Pettersson
Generalsekreterare

Elisabeth Tjärnström
Sakkunnig och programansvarig

